



Aan de staatssecretaris van
Funderend onderwijs en emancipatie
Hare Excellentie M. Paul

Betreft: Reactie op de Wet toezicht informeel onderwijs

24 december 2024, Utrecht

Hooggeachte mevrouw Paul,

Stichting Islamitisch Centrum Nederland maakt graag, als koepelorganisatie van ca. 50 lokale stichtingen, mede namens onze achterban, gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de Wet toezicht informeel onderwijs. Wij hebben kennisgenomen van de ontwikkelingen rondom de komst van deze wet, alsmede van de reacties van verschillende partijen zoals de onderwijsinspectie, de landsadvocaat en andere betrokkenen. In deze brief zetten wij ons standpunt uiteen.

Informeel onderwijs is een waardevolle toevoeging aan het regulier onderwijs, met name als het gaat over onderwerpen waar het regulier onderwijs niet altijd in voorziet.

Informeel onderwijs draagt bij aan de vorming en ontwikkeling van kinderen op religieus en cultureel gebied en helpt hen bij het ontwikkelen van hun identiteit. Aanzetten tot haat, geweld of discriminatie is onverenigbaar met dit type onderwijs. Wij achten de komst van de Wet toezicht informeel onderwijs dan ook als zeer onwenselijk.

Onnodig en disproportioneel

Wij zijn van mening dat de wet buiten proportie staat ten opzichte van de omvang van het geschetste probleem. In haar jaarverslag van 2022 laat AIVD weten dat er ca. 50 weekendscholen zijn die mogelijk onderwijs verzorgen die in strijd kan zijn met de democratische waarden van onze samenleving.¹ Wij zijn van mening dat de huidige juridische mogelijkheden voldoende zijn om in te grijpen wanneer dat nodig is. De verbodsnorm uit de wet is ontleend aan de artikelen 131 (geweld jegens openbaar gezag) en 137d van het Wetboek van Strafrecht (uitingsdelicten) en artikel 1 Algemene wet gelijke behandeling. De gedragingen die de Wet toezicht informeel onderwijs dus wil verbieden, kennen al een verbodsbepaling, en derhalve ook een mogelijkheid tot handhaving in de wet. Het onder toezicht stellen van alle informele lesinstituten, dat zijn er duizenden², vanwege een zeer gering percentage van problematische gevallen, zorgt ervoor dat alle instituten in een verdachte positie worden geplaatst. Dat het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft aangegeven dat: “de verwachting is dat verreweg de meeste instellingen geen onderwijs verzorgen of lesmateriaal gebruiken waarmee wordt aangezet tot haat, geweld of discriminatie” illustreert hoe gering de omvang van het probleem is.

Dat het toezicht uitgeoefend zal worden als er concrete signalen binnen komen bij de Inspectie, is in tegenstelling tot de kamerbrief van 24 mei 2023 geen waarborg dat het overgrote deel van personen en instellingen dat informeel onderwijs geeft, nooit met deze wet te maken zal krijgen.³ Juist vanwege de mogelijkheid voor eenieder om een melding te doen⁴, en dat de Inspectie n.a.v. de melding over kan gaan op toepassing van de wet, zal onzes inziens ertoe leiden dat de toezichtbevoegdheden te pas en te onpas gebruikt kunnen en zullen worden. Informele lesinstituten zullen geconfronteerd worden met de uitoefening van toezichtsbevoegdheden, ook waar dat helemaal niet terecht is.

¹ Jaarverslag AIVD 2022, p. 21

² Het exacte aantal is niet bekend omdat er geen registratie plaatsvindt.

³ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-69d8a30148e1bf1c1a11d3502ce315ad7a3c2b8a/pdf>

⁴ Ingevolge artikel 7 van de Wet toezicht informeel onderwijs

Zoals de toenmalige minister ook aangaf: *“Het eventueel treffen van generieke maatregelen om in te grijpen bij enkele aanbieders waar zorgen over zijn, kan daarmee gevolgen hebben voor duizenden goedwillende aanbieders van informele scholing.”* Wij delen dit standpunt.

Inbreuk op grondrechten

De wet maakt onzes inziens een grove inbreuk op de grondrechten die worden toegekend in onze Grondwet. Met name de vrijheid van godsdienst, vereniging, vergadering en meningsuiting komen onder druk te staan. Al deze grondrechten kennen ook een equivalent op Europeesrechtelijk niveau. De lat voor het beperken van deze grondrechten ligt erg hoog. Gezien de geringe omvang van het geschetste probleem, zijn wij van mening dat een beperking niet gerechtvaardigd is. Deze grondrechten zijn onlosmakelijk verbonden aan onze democratische rechtsstaat.

Nu een groot deel van het informeel onderwijs wordt gegeven in kerken, moskeeën en andere gebedshuizen, is de binnentreedbevoegdheid die wordt toegekend aan de onderwijsinspectie ook in strijd met artikel 12 van de Grondwet en de Algemene wet op het binnentreden.

Haalbaarheid en uitvoerbaarheid

De zorgen die door ambtenaren en deskundigen worden geuit over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de voorgenomen wet hebben te maken met de praktische en organisatorische uitdagingen die het met zich meebrengt. Deskundigen maken zich zorgen over de juridische en technische haalbaarheid, of de wet past binnen het huidige wettelijke kader en of er onduidelijkheden zijn die tot misverstanden kunnen leiden. Uw argument om 'adequaat op te treden tegen onderwijs dat aanzet tot haat, geweld of discriminatie' blijft in het ongewis. De wet creëert waarschijnlijk nieuwe problemen.

Subsidiariteit

Wat u via dit wetsvoorstel wilt voorkomen doet het overgrote deel van de (moslim)gemeenschap zelf al door middel van informeel onderwijs om de kinderen te beschermen tegen schadelijke invloeden. U staat op het punt iets te vermoedlijken dat juist uw doel nastreeft. Vooral wanneer u informeel onderwijs benadert vanuit angst en achterdocht, ontkent u de waarde en potentie die dit type onderwijs juist biedt. Door een houding van achterdocht tegenover dit soort onderwijs te hanteren, lopen we het risico om de voordelen ervan te onderschatten en zelfs te blokkeren. Het informele karakter is juist een kracht, omdat het bijdraagt aan een inclusieve en dynamische samenleving.

Tot slot

Wij hebben in deze brief getracht om vanuit onze maatschappelijke positie onze zorgen te uiten over de komst van de Wet toezicht informeel onderwijs. Tot slot willen wij u vriendelijk doch dringend verzoeken om de wenselijkheid van de invoering van de Wet toezicht informeel onderwijs, met inachtneming van alle zorgen en argumenten, grondig te heroverwegen.

Tot slot willen wij middels deze brief onze bereidheid uiten om met de overheid samen te werken om de kwaliteit van het informeel onderwijs te borgen en te waken tegen sentimenten van haat, geweld en discriminatie. Desalniettemin is extern toezicht van overheidswege niet de geboden manier om dit te realiseren. Wij verzoeken u om ons de ruimte te geven om zelf onze verantwoordelijkheid te nemen en te waken voor de kwaliteit van het onderwijs dat wordt gegeven door informele onderwijsinstellingen.

Hoogachtend,

Het bestuur van Stichting Islamitisch Centrum Nederland